

HRVATSKI glasnik

XXXIII. godina, 40. broj

5. listopada 2023.

cijena 250 Ft

XXIX. Bošnjačko sijelo

7. stranica

CRO TOUR 2023.

10. i 11. stranica

Hrvatski dan u Sambotelu

15. stranica

Na mladima svijet ostaje

Hrvati u Mađarskoj pomno čuvaju svoje nasljeđe i hrvatski identitet, brinu se za tradiciju, običaje, jezik, vjeru. Uz zvuk tamburice, plešući kolo, „gizdavi” su u svojoj narodnoj nošnji. Oni ne samo da čuvaju svoju povijest, oni je često žive kao da je sadašnjost. Kao život pod staklenim zvonom od kojeg se odbijaju vanjski utjecaji i gdje se odlično čuva originalnost tradicije. Ali to je jedna igra na sigurno koja blokira razvoj.

Zašto na programe kao što su predstavljanje monografije hrvatskog fotografa svjetskog glasa Stanka Abadžića u Budimpešti osim „dužnosnika” ne dođe baš nitko iz „naroda”, a ako je riječ o plesu kola ili nastupu tamburaškog sastava, imamo suprotnu situaciju? Pod tim ne mislim da ne treba uživati u kolu i zvucima tamburice. Treba!

Ali Hrvatska nije samo ono što smo naslijedili i naučili od naših predaka nego puno više, o čemu nas mogu poučiti naša djeca. Ako im dopustimo. Ne možemo se zadovoljiti isključivo ponavljanjem naučenog ponašanja, trebamo biti u toku. Dobar primjer uspješne integracije tradicije i aktualnosti ovogodišnji je „Dan mladine“ u Petrovu Selu. Trodnevni program obilovalo je raznovrsnim programima kao što su izložbe, folklorni nastupi, kreativne radionice i forumi za mlade na temu međugraničnih odnosa, natjecanje u nogometu, brojni koncerti.

Tajna tolikog uspjeha Dana mladine leži upravo u činjenici da su organizatori iz HAK-a i HKK-a „Gradišće“ bili mlađi, koji su u programu spojili tradicionalnu i modernu ponudu. Posjetitelji su mogli poslušati i Tamburaški sastav Žgano, ali i Parni valjak, pogledati izložbu o povijesti Dana mladine, biti dio folklorne radionice, ali i sudjelovati u „psihoterapijskom eksperimentu“ u kojem se na vrlo moderan i „današnji“ način dolazi do rješenja o međugraničnim problemima. Zbog takva pristupa u programu koji je sugerirao zajedništvo hrvatske manjine i širenje njezine perspektive uživali su brojni posjetitelji svih generacija koji su pristigli iz Austrije, Slovačke, Mađarske, Hrvatske. Uključimo više mlade i njihove ideje u hrvatsku narodnosnu svakodnevnicu jer na mladima ostaje svijet.

Kršul

Glasnikov tjedan

„Što je cilj stipendiranja? Imati odgovarajući obučene kadrove, stručno posvećene narodnosne stručnjake u narodnosnim sredinama.“

Tko može dobiti narodnosnu pedagošku stipendiju? Može student koji upisuje prvu godinu pedagoških studija na nekom od mađarskih visokih učilišta na nekom od 13 narodnosnih jezika ili narodnosnu struku – odgajateljsku, učiteljsku, profесorsku (ako postoji takve mogućnosti studiranja). Može i nastavnik od 55 godina koji uz rad upisuje narodnosnu pedagošku struku ili se dodatno školuje u toj struci. Može imati redovni, izvanredni ili večernji status studiranja. Prvi put stipendija je dodijeljena u prosincu 2018. godine, a dodijelila ju je Njemačka državna samouprava kao stipendiju za studente prve godine odgajateljskih studija na njemačkom jeziku. Ona je u travnju 2019. godine proširena i na drugu godinu odgajateljskih studija te na studente prve godine učiteljskih narodnosnih studija. Tomu su se pridružile još neke državne narodnosne samouprave. Sredstva za stipendiju od tada do danas osigurava Ured mađarskoga premijera preko Fonda „Gábor Bethlen“, a provedbu stipendiranja i njegovu kontrolu vrši Njemačka državna samouprava preko svojeg Pedagoškog i metodičkog centra Nijemaca u Mađarskoj. Najviše, daleko najviše stipendista studira na njemačkom jeziku, što je i očekivano jer Nijemci imaju najviše škola u Mađarskoj te su iza Roma daleko najbrojnija narodnosna zajednica u Mađarskoj.

Što je cilj stipendiranja? Imati odgovarajući obučene kadrove, stručno posvećene narodnosne stručnjake u narodnosnim sredinama. Stipendisti dobivaju stipendiju deset mjeseci tijekom godine te iznos ovisi o načinu studiranja (redovni, izvanredni, večernji) i prosjeku ocjena na polugodištim, a kreće se u rasponu od najviše 75 000 Ft mjesečno do najmanje 15 000 Ft mjesečno. Upitno je je li se tim poticajnim mjerama povećao broj studenata, budućih odgajatelja, učitelja, profesora... I povećava li se broj na-

rodnosnih pedagoga narodnosnim dodatkom i u nekim institucijama i dodatkom za jezični ispit što dobivaju. Ovih dana čulo se kako još uvijek ništa od priče da će matična domovina poslati, ako se dobro sjećam, mislim kako smo i napisali, pet učitelja Hrvatima u Mađarskoj. Čuli smo kako je nadležno hrvatsko ministarstvo raspisalo dva natječaja, jedan za Bačku i drugi za Gradišće, te kako ipak do 1. rujna učitelja nije bilo. A počela je još jedna školska godina.

Stipendiju mogu dobiti budući učitelji i nastavnici (narodnosni hrvatski) koji studiraju neki ponuđeni i dozvoljeni oblik na učilištima u ovim gradovima: Vácu, Baji, Budimpešti, Esztergomu, Szarvasu, Szekszárd, Pečuhu i tako dalje. Naši učitelji mogu biti više nego zadovoljni. Uz brojne mogućnosti usavršavanja koje im nude matične ustanove tijekom godine tu su usavršavanja koja za njih organizira Hrvatski pedagoški i metodički centar te nadležna agencija u Republici Hrvatskoj. Posljednje je bilo prošlotjedno četverodnevno usavršavanje u Vlašićima na Pagu u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj u Pansionu „Zavičaj“ s domalo 50-ak sudionika usavršavanja. Koncem ljeta pak Agencija za odgoj i obrazovanje imala je usavršavanje u Dubrovniku na kojem je sudjelovalo 15 hrvatskih učitelja iz Mađarske. Kako čitamo na mrežnim stranicama Metodike, naglasak je paškog usavršavanja bio na ovim točkama: 1. Metode i oblici poučavanja jezika i konverzacijeske vježbe; 2. Predstavljanje udžbenika i vježbenice „Razgovarajte s nama“; 3. Prezentacija pomoćnog nastavnog materijala za 1. razred „S(l)ovarica“; 4. Djeca, agresija i mobing: postavljanje granica i zdravi odnosi u školskom okruženju; 5. Uloga razrednika u kreiranju zajedništva u razredu; 6. Zakon Statuta o novom životnom putu učitelja.

Branka Pavić Blažetin

Zajednički sastanak na Pagu u „Zavičaju”

Kako doznaće Hrvatski glasnik, od 11. do 13. rujna članovi Saveza državnih narodnosnih samouprava, civilne organizacije zatvorenog tipa čiji su članovi aktualni predsjednici 13 državnih narodnosnih samouprava u Mađarskoj, s članovima Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta održali su zajednički sastanak na otoku Pagu u mjestu „Vlašići”, u zgradu gdje djeluje poduzeće HDS-a „Zavičaj” te Kulturni centar i odmaralište Hrvata u Mađarskoj. Domaćin im je bio predsjednik HDS-a Ivan Gugan.

Kako u svojoj izjavi donosi predsjednik Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta Imre Ritter, razgovaralo se o nizu političkih aktualnosti nacionalnih manjina u Mađarskoj: o stanju obrazovanja i osposobljavanja pedagoga u svjetlu novih zakonskih propisa, o proračunu za 2024. godinu, pitanju financiranja mjesnih narodnosnih samouprava, a s posebnim naglaskom raspravljalo se o položaju državnih narodnosnih samouprava koje u svojem održavanju imaju javne odgojno-obrazovne ustanove. Osim toga sudionici sa-

OSIJEK/PEČUH – Osječki gradonačelnik Ivan Radić 1. rujna nazoočio je obilježavanju Dana grada Pečuha, najdugovečnjeg grada prijatelja Osijeka. Središnji događaj programa bila je svečana sjednica Gradske skupštine održana u pečuškom centru Kodály, gdje je izložbom predstavljeno pedesetogodišnje prijateljstvo Pečuha i Osijeka. „Grad Pečuh naš je najstariji grad prijatelj. Ove godine slavimo 50 godina prijateljstva, što smo i obilježili obnavljanjem prijateljstva u lipnju u Osijeku. Siguran sam da će naša suradnja i u budućnosti biti jednako dobra. Pečuh i Osijek ulaskom RH u šengenski prostor postali su nikad bliži, a most prijateljstva svakako su i Hrvati u Pečuhu kao i Mađari u Osijeku”, istaknuo je gradonačelnik Radić i dodaо kako program obilježavanja pedesetogodišnjice prijateljstva traje tijekom čitave godine u obama gradovima. Pečuh je prvi grad s kojim je Osijek sklopio Sporazum o prijateljstvu i suradnji, i to još daleke 1973. godine.

Izvor: osijek.hr

VESPRIM – U ovogodišnjoj prijestolnici kulture od 7. do 9. rujna održan je „BALKAN:MOST 2023”. Besplatni glazbeni festival okupio je glazbenike iz devet zemalja, a održano je 30 koncerata na trima vanjskim pozornicama. Hrvatsku su predstavljali sastavi „Bakalar”, „Dunjaluk”, „Dina e Mel” i „Pjev”. Bakalar je zagrebački etnosastav čija je filozofija „sloboda, ljubav, rakija, pjesma, ples i slavljenje života”. Bend se sastoji od vokala, kontrabasa, gitare, violine i bubnja. Dunjaluk je dvojac koji se pojavljuje i na najvažnijoj svjetskoj glazbenoj listi, World Music Charts Europe. Njihova glazba spoj je sevdaha, jazza, rocka i psihodelije ili, kako oni kažu: „Sevdah za one koji ne vole sevdah”. Zadarski sastav Dina e Mel poznat je po albumu „Bërbili (Slavuj)”, koji sadržava zaboravljene pjesme zadarskih Arbanasa. Njihov je to etnomuzikološki i glazbeni autorski projekt. Sadržava deset skladbi u kojima autorice recikliraju, uređuju i oživljavaju danas gotovo zaboravljene pjesme Arbanasa, koji su se početkom 18. stoljeća doselili sa Skadarskog jezera na zadarsko područje. U suradnji s iskusnim glazbenim istomišljenicima Edinom Karamazovim, Miroslavom Tadićem i Yvette Holzwarth Dina i Melita uspjele su sačuvati staro i istodobno stvoriti novo. Arhaične pjesme na arbanaškom govoru (albanski s elementima talijanskog i hrvatskog, prema procjeni UNESCO-a danas jedan od najugroženijih jezika u Euro-

stanku dogovorili su se i o detaljima niza događanja koja će se prirediti u povodu 30. obljetnice donošenja Zakona o narodnostima. Ocijenio se i FUEN-ov kongres, koji je početkom rujna održan u Pečuhu. Kako smo doznali od predsjednice Saveza državnih narodnosnih samouprava Erzsébet Racskó, uz aktualne teme narodnosne politike na dnevnom redu bilo je riječi i o problemima koji se javljuju u upravljanju financijama državnih narodnosnih samouprava, pripremi stručnog kadra za voditelje ureda državnih samouprava i o pripremi glazbeno-knjževnog poslijepodneva časopisa „Barát-ság” te zbornika časopisa „Barátság”, čiji je izdavač Savez državnih narodnosnih samouprava.

BPB

VELIKA KANIŽA – Gospodarski forum u Velikoj Kaniži održan je u organizaciji gradske Trgovinsko-industrijske komore 8. rujna. Osim mađarskog ministra regionalnog razvoja dr. Tibora Navracicsa, povjerenicu Vlade Mađarske za kompleksni razvoj gospodarske zone Zapadnog Podunavlja Judit Czunyi-Bertalan, parlamentarnog zastupnika Pétera Cseresnyésa, predsjednika Trgovinsko-industrijske komore dr. Józsefa Polaya, predsjednika Društva mađarskih ekonomista Gyulu Pleschingera, predsjednika Zaklade Sveučilišta Panon u Velikoj Kaniži dr. Zoltána Birknera, koji su predstavili mađarska gledišta na aktualna gospodarska kretanja, sudjelovali su i obratili se nazočnima i veleposlanik Republike Slovenije Marjan Cencen i veleposlanik Republike Hrvatske dr. sc. Mladen Andrić.

Izvor: mvep.gov.hr

pi) u njihovim su aranžmanima obojene različitim utjecajima koje svojom sudbinom, životnim iskustvom i glazbenim etosom u njih ugrađuju ovi hrabri glazbenici. Pjev je vokalni ansambl iz Zagreba koji očarava svojim snažnim ženskim glasovima i bogatstvom tradicijskih napjeva šireg „balkanskog” područja. Pjev je *a cappella* kvintet čije pjevačice dolaze iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, svaka donoseći sa sobom jedinstvenu glazbenu baštinu svojeg zavičaja.

Č. K.

Stručni skup za učitelje hrvatskoga jezika

„Zadatak je Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra unapređenje hrvatskog narodnosnog obrazovanja i poučavanje hrvatskog jezika te jačanje identiteta u svim hrvatskim dvojezičnim školama i školama s predmetnom nastavom”, reče nam ravnateljica Centra Žanet Vörös. U skladu tim je, kao institucija čiji je održavatelj Hrvatska državna samouprava, Hrvatski pedagoški i metodički centar od 2021. godine zadužen za organizaciju prijava, puta, administrativnih i tehničkih zadataka te kontakt sa školama u Mađarskoj u vezi sa sudjelovanjem na Stručnom skupu za učitelje hrvatskoga jezika izvan sustava Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske iz Mađarske.

Ovo je već treća godina otkako se taj skup u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje održava u Dubrovniku i otkako na njemu uz posredstvo Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra sudjeluje petnaestak pedagoga iz Mađarske. Troškove njihova putovanja snosi Hrvatska državna samouprava, a ove su godine zbog dodatnih troškova sudionici trebali izdvojiti 30 000 Ft.

Ovogodišnji Stručni skup za učitelje hrvatskoga jezika izvan sustava MZO-a održan je u Dubrovniku od 21. do 24. kolovoza. Osim sudionika iz drugih zemalja sudjelovalo je petnaestero učitelja hrvatskoga jezika iz dvojezičnih škola u Mađarskoj. Tema Skupa bila je „540. obljetnica prve hrvatske tiskane knjige (1483. – 2023.) / Hrvatski Prvtisak, glagoljica i glagoljaštvo“.

Tijekom skupa sudionici su imali priliku sudjelovati na plenarnim predavanjima, radionicama i raspravama koje su ih dublje uvele u svijet glagoljice, glago-

ljaštva te važne uloge koju glagoljaštvo i glagoljica imaju u oblikovanju hrvatskog jezika.

Slušali su predavanja „Glagoljica i glagoljaštvo“ dr. sc. Ane Šimić (Staroslavenski institut), „Glagoljični prvtisak – Misal po zakonu rimskoga dvora“ dr. sc. Igora Medića (Staroslavenski institut), „Romanika u arhitekturi na hrvatskom tlu“ doc. dr. sc. Ane Marinković (Filozofski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu), „Inkunabule i hrvatska srednjovjekovna pismena kultura u digitalnome svijetu“ dr. sc. Ane Mihaljević (Staroslavenski institut), „Skriptori, skriptoriji, dvorske kancelarije srednjega vijeka“ Ivana Viđena (samostalni istraživač). Održane su i tri radionice na kojima su svi sudionici morali sudjelovati: „Jezična radionica: Tragom glagoljice u fragmentima povijesti hrvatske srednjovjekovne knjige“ (Barbara Beronja, prof., viša savjetnica u AZOO-u), „Povijesna radionica: Povijesni okvir nastanka i širenja glagoljice“ (Loranda Miletić, prof., viša savjetnica u AZOO-u),

„Likovna radionica: Inicijal/ilustracija glagoljičnog slova“ (Zvjezdana Prohaska, prof., viša savjetnica u AZOO-u).

Za sudionike skupa organiziran je izlet u Konavle, gdje su se upoznali sa srednjovjekovnim lokalitetima spomeničke baštine.

Na skupu su sudjelovali sljedeći pedagozi iz Mađarske: Lídia Sztanics (Škola „Miroslav Krleža“), Aranka Stricz Soltész (Škola „Miroslav Krleža“), Anita Bányi (HOŠIG), Krisztina Gohér (HOŠIG), Klára Bende Jenyik (HOŠIG), Mária Sajnovics (HOŠIG), Diána Daszkalov (Škola „Miroslav Krleža“), Szilvia Molnár (Škola „Miroslav Krleža“), Katalin Horváth (Škola „Miroslav Krleža“), Valentina Sabolić (Škola „Miroslav Krleža“), Magdolna Molnár Drinóczí (Škola „Miroslav Krleža“), Zorka Mogyorósi (Škola „Miroslav Krleža“), Mária Petrics (HOŠIG), dr. Mária Kanizsai (Visoka škola „József Eötvös“ u Bají), Éva Kollár (HOŠIG).

*Branka Pavić Blažetić
Foto: metodikahr.hu*

Sudionice iz Mađarske

Šesti Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina

U organizaciji Ureda Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj i Hrvatske matice iseljenika u Pečuhu je od 1. do 3. rujna održan šesti „Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina“. Na Forumu su mladi pripadnici hrvatskih manjinskih zajednica izlagali na temu „Mladi manjinskih zajednica – između civilnog društva i političkog predstavljanja“.

Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina oblik je druženja tijekom kojeg se stječu nova znanja i vještine na radionicama i predavanjima te se razmjenjuju iskustva. Jednako tako sudionici stječu nova znanja i spoznaje povezane s kulturom i nasleđem hrvatske manjinske zajednice koja je domaćin Foruma. Forum već šestu godinu organizira Hrvatska matica iseljenika, svake godine u nekoj od europskih zemalja gdje pripadnici hrvatskog naroda žive kao manjina.

HMI smatra kako su mladi nositelji i stvaratelji svojeg trenutačnog i osobito budućeg nacionalnog identiteta u okruženju u kojem žive. Danas je pred njima čitav niz izazova u izboru između više alternativa. Suočavaju se s problemom vlastitog nacionalnog identiteta i njegove moguće ugroženosti u temeljnim sfarama identiteta – jezik, kultura, religija, običaji – kao i sa socijalnim potrebama asimilacije i (re)integracije. Koliko su angažirani i pomažu li im organizacije civilnog društva i lokalna odnosno državna politika u promicanju zajedničkih interesa i ostvarivanju individualnih inicijativa u potrazi za javnim potrebama? Na to je važno dati odgovore kako bi se gradile strategije. Stoga je HMI ove godine postavio i pitanja na temu „Mladi manjinskih zajednica – između civilnog društva i političkog predstavljanja“. Željelo se doznati više o: prisutnosti mladih pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica

Sudionici šestog Foruma mladih pripadnika hrvatskih manjina

u organizacijama civilnog društva; organizacijama civilnog društva posvećenim/namijenjenim mladim pripadnicima hrvatskih manjinskih zajednica; političnosti i apolitičnosti organizacija civilnog društva; o tome jesu li nam organizacije civilnog društva dosta; odnosu organizacija civilnog društva i institucija hrvatskih manjina; predstavljanju mladih pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica u manjinskim institucijama i političkim tijelima, zastupljenosti mladih u njima; mladim pripadnicima hrvatskih manjina i lokalnoj politici; mladim pripadnicima hrvatskih manjina i državnoj politici; pogledu mladih pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica prema europskim tijelima i institucijama.

Ove godine Forum je okupio petnaestak sudionika iz pet zemalja: Mađarske, Rumunjske, Srbije, Crne Gore i Austrije. Sudionike foruma pozdravili su predsjednik HDS-a Ivan Gugan, zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika Ivan Tepeš, koji je sva tri dana bio sa sudionicima Foruma i sa svojim suradnicima doprinio nesmetanu odvijanju, te zastupnik HDS-a i ujedno predsjednik Odbora za mladež i sport HDS-a Milan Kovač. On je sa studenticom Majom Škrlin održao i predavanje o situaciji mladih Hrvata u Mađarskoj. Izlagali su na temu „Uloga civilnih udruga i pojedinaca i spoj s Hrvatskom državnom samoupravom u Mađarskoj“. Osim njih dvoje na Forumu su iz Mađarske sudjelovali Ana Škrlin i Kamila Szakáts.

Sudionici Foruma imali su priliku razgledati grad Pečuh i upoznati neke od hrvatskih institucija u gradu. Obišli su središte Pečuhu i 2. rujna sudjelovali na programu Dana narodnosti u Pečuhu. Bili su smješteni u Učeničkom domu Miroslava Krleže, gdje se i odvijao Forum.

U sklopu Foruma prvoga je dana u Hrvatskoj školi „Miroslav Krleža“ otvorena izložba „Igračka u srcu“ te su suradnice Hrvatske matice iseljenika na čelu s voditeljicom Odjela za obrazovanje i znanost Ladom Kanajet Šimić održale likovnu i dramsku radionicu za djecu 7. razreda inspiriranu hrvatskom tradicijskom kulturom.

Branka Pavić Blažetin

Na predavanjima

Sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije

O izmjeni proračuna i aktualnim pitanjima

Na poziv predsjednika Jose Šibalina 5. rujna u županijskom Narodnosnom domu u Baji održana je redovita sjednica Vijeća Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Nakon što je utvrđen kvorum, budući da se na poziv odazvalo svih sedam vijećnika, prihvaćen je pismeno predložen dnevni red. Sjednici su nazočili Anica Matoš (Kaćmar), Franjo Anišić (Baćin), Marija Ivó (Kalača), Anikó Dódony (Aljmaš), Ildika Filakovity (Baja), Mladen Filaković (Gara), podbilježnik bačko-kiškunske županijske samouprave dr. Nikola Svirčević i suradnica županijskog Ureda Timea Jászi te djelatnica Narodnosnog doma i zapisničarka Orsolya Papp.

Sjednica je započela izvješćem predsjednika Jose Šibalina o događanjima između dviju sjednica koja su se ostvarila u organizaciji ili suorganizaciji županijske hrvatske samouprave. Između ostalog napomenuo je kako su u svibnju sudjelovali na godišnjoj Skupštini Saveza Hrvata u Mađarskoj, Danu hrvatskoga školstva u Budimpešti u organizaciji Hrvatske državne samouprave, nadalje na poziv Generalnog konzulata RH na Danu državnosti RH u Pečuhu. Predsjednik Šibalin naglasio je dobru suradnju s mjesnim hrvatskim samoupravama te naveo iznimno uspješne zajedničke priredbe. Krajem svibnja održani su Racki Duhovi u Dušniku, zatim Bunjevački dan u Kaćmaru i Susret bunjevačkih kulturno-umjetničkih društava „Bunjevci bez granica”, Markovo i Antunovo u Baji, spomendan i postavljanje poprsja biskupa Ivana Antunovića u biskupijskom vrtu u Kalači. U organizaciji Kulturnog centra bačkih Hrvata održane su dvije priredbe koje je podupirala i županijska hrvatska samouprava: tamburaška večer uz Panonske tamburaše iz Pečuhu, a zatim i harmonikaška večer uz Jánosa Balogha i Krunoslava Kiću Agatića. Posljednja priredba bila je Hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica na

Vijećnici u županijskom narodnosnom domu

santovačkoj Vodicu, jedna od najposjećenijih priredaba bačkih Hrvata. Naglasio je kako osim kulturnih ima i niz drugih sadržaja, školskih susreta, nogometnih i ribičkih natjecanja. Uz to je čestitao Stipanu Balatincu, novinaru Hrvatskog glasnika, na županijskom odlicju „Za manjine“.

Uslijedila je rasprava o rebalansu proračuna za 2023. godinu. U nastavku sjednice vijeće je jednoglasno prihvatiло rebalans proračuna koji je povećan za milijun forinti (dobivenih od Hrvatske državne samouprave) za Udruženje bačkih hrvatskih samouprava. Prihodi i rashodi prihvaciени su s jednakim iznosom od 6 788 869 forinti. Stavka materijalnih izdataka povećana je s milijun i dvjesto tisuća, a troškovi djelovanja, putnih troškova s dvjesto tisuća.

U nastavku sjednice Vijeće Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske donijelo je odluke o pristiglim molbama. Za Susret hrvatskih pjevačkih zborova u Kaćmaru 7. listopada dodijeljena je potpora od 160 000 forinti, a za spomendan biskupa Ivana Antunovića u Aljmašu 14. listopada također 160 000 forinti iz fonda Udruženja

bačkih hrvatskih samouprava. Osim toga ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladen Filaković izvjestio je nazočne o pripremama za Županijsku berbenu sječanost bačkih Hrvata. Kako je uz ostalo naglasio, priredba će početi hrvatskom misom, nastaviti se berbenom povorkom i kulturnim programom te završiti hrvatskim balom. Kulturnom centru bačkih Hrvata za Županijsku hrvatsku berbenu sječanost, koja će se ove godine održati 30. rujna u Čavolju u suorganizaciji s hrvatskim samoupravama Čavolja, Sentivana i Bikića, dodijeljena je potpora od 100 000 forinti. Na kraju sjednice predsjednik Joso Šibalin pozvao je bačke Hrvate na prijavu na Državno hrvatsko hodočašće 16. rujna u pomurskom Komaru (Homokkomárom). Kako je kazala predsjednica Hrvatske samouprave grada Kalače Marija Ivó, kalački Hrvati planiraju sudjelovati te na taj način predstavljati bačke Hrvate. Bilo bi ih i više, ali istoga dana članovi pjevačkog zaborava „Ružice“ sudjelovat će na Susretu hrvatskih pjevačkih zborova u Kaćmaru.

S. B.

SANTOVO – Državna udružna šokačkih Hrvata u Santovu 14. listopada obilježit će 55. obljetnicu mjesnog Šokačkog kluba. Tom prigodom priređuje cijelodnevni program pod nazivom „Šokački divani“. Kulturno-sportski dan počinje u 9:30 prijepodne malonogometnim turnirom u mjesnoj sportskoj dvorani. Program se poslijepodne nastavlja otkrivanjem i blagoslovom spomen-ploče na zgradi sjedišta na zgradi Šokačke udruge. U 19 sati počinje prigodni kulturni program u kojem nastupaju: TS Hrvatske osnovne škole u Santovu, KUD „Veseli Santovčani“, tamburaški sastav „SantovAsovi“ i solist Stjepan Đurić. Dan završava hrvatskim balom uz orkestar „Podravka“ iz Martinaca.

KAĆMAR – Hrvatska samouprava Kaćmara 7. listopada 2023. godine u mjesnom Kulturnom domu s početkom u 10 sati priređuje 5. međunarodni susret hrvatskih narodnih pjevačkih zborova. Sudjeluju sljedeći zborovi: Velika (Hrvatska), Aljmaš, Baćin, Baja, Dušnik, Harkanj, Kalača, Kaćmar. Susret završava zajedničkim ručkom i druženjem.

XXIX. Bošnjačko sijelo

Hrvatska narodnosna samouprava Kukinja 26. kolovoza organizirala je XXIX. Bošnjačko sijelo.

Programi dana započeli su u ranim prijepodnevnim satima natjecanjem ribiča na jezeru Malom, a nastavilo se druženjem ribiča i mjerjenjem ulovljene ribe. Sudjelovale su dvočlane epipe, a međunarodni karakter natjecanju dala je ekipa Sportskog ribolovnog društva „Linjak“ iz Topolja.

ŠRD „Linjak“ dan poslije, 27. kolovoza, organiziralo je Međunarodni hrvatski ribički kup na natjecateljskoj stazi na topoljskom Dunavcu u Hrvatskoj. Nakon što je prvo natjecanje održano lani u Santovu, ovo je bio drugi međunarodni hrvatski ribički kup koji je ponovno okupio prijateljske zajednice iz Hrvatske, Mađarske i Srbije. Uz domaću ekipu na poziv su se odazvale epipe prijateljskih zajednica iz Gare, Kalače, Santova i Vršende iz Mađarske te Tavankuta i Kupusine iz Srbije. I to sam doznala od svojih sugovornika, ribiča ŠRD-a „Linjak“ koji su se družili oko kotlića svojeg prijatelja Ivice Balatinca iz Vršende. Istodobno su se nogometne momčadi ogledale u malom nogometu.

Revjalno kuhanje počelo je u ranim poslijepodnevnim satima, a među ekipama koje su se natjecale u kuhanju sarme bio je i restoran „Kod bake“ iz Kapelice kraj Garešnice, koji nam je predstavio gastroponudu Moslavine i kuhao tri vrste sarme od kojih je najzanimljivija bila ona punjena filekima. Uz njih je bio Salančanin Ivo Peterac sa svojom ekipom, pa nije nedostajalo šale ni lovačkih priča. Ove je godine početkom lipnja u restoranu „Kod bake“ održan drugi međunarodni „Tripe fest“, a na njemu je uspješno sudjelovao i osvojio drugo mjesto u konkurenciji 22 epipe kuhar Đuro Taradića iz Kukinja. I tako se od Garešnice do Kukinja nastavljaju druženja, reći će nam vlasnik restorana Zdravko Andrin.

Svetu misu služio je župnik pečuške župe Gyárváros Norbert Nagy. Propovijed je držao na mađarskom jeziku, a misu su pjevali i svirali članovi KUD-a „Ladislav Matušek“.

Upriljčena je i promocija dvojezične hrvatsko-mađarske kuharice „Hrvatska kuhinja – Horvát konyha“ (Croatica, Budimpešta, 2022.). Kuharicu su promovirali ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrlić i ravnatelj Srednje strukovne škole Antuna Horvata iz Đakova Mirko Čurić. Kuharica na 246 stranica sa 105 ilustracija donosi 365 recepta iz hrvatske kuhinje na hrvatskom i mađarskom jeziku. Sva su jela spremljena i fotografirana u školskim praktikumima Srednje strukovne škole Antuna Horvata iz Đakova. Učenici i djelatnici đakovačke škole na svojem su štandu u Kukinju osigurali i degustaciju kolača. Ideju o tiskanju knjige svojedobno je pokrenuo ravnatelj Croatice Čaba Horvath. Recepte je prikupio po-knjini novinar i književnik Marko Dekić Bodoljaš. I tako se prišlo zajedničkoj objavi kuharice prema već priređenu tekstu dvojezične hrvatsko-mađarske kuharice s receptima hrvatske nacionalne kuhinje. Dogovoren je kako će učenici i nastavnice u sklopu praktične nastave kuharstva pokušati prirediti stotinjak recepta iz rukopisa knjige te vidjeti funkcioniraju li recepti i jesu li prikladni za posluživanje i objavljivanje u knjizi. I, naravno, sve to fotografirati. Sva su jela spremljena i fotografirana u školskim praktikumima Srednje strukovne škole Antuna Horvata iz Đakova.

Nakon promocije knjige slijedilo je proglašenje rezultata u ribičkom natjecanju, malom nogometu i kuhanju sarme. Program je vodila Bojana Popović, a u dodjeli nagrada pomagala je Danica Kovač. Predsjednica Hrvatske samouprave Rita Klaić sa svojim je kolegama zastupnicima Renatom Božanović i Tomislavom Tarađićom priredila prigodne nagrade i pehare. Posebno su zahvalili

Predstavljanje knjige „Hrvatska kuhinja – Horvát konyha“

Brojna publika

načelnici sela Júliji Máli i mjesnoj samoupravi na pomoći pri ostvarivanju programa ovogodišnjeg Bošnjačkog sijela.

U ribolovu prvo je mjesto pripalo ekipi Kukinja (Ferenc Simai, Imre Jager) s ulovljenih 35 kilograma ribe, drugo također ekipi Kukinja (Tamas Keri, Szilveszter Kudlimann) s ulovljena 22 kilograma ribe, a treće mjesto osvojila je ekipa Udvara s 15 kg ribe. U nogometu najbolji su bili Kukinjčani, drugi Salančani, a treći Udvarci. U kuhanju prvo je mjesto pripalo restoranu „Kod bake“, drugo Vršendžanima, a treće Kukinju.

Slijedio je kulturni program. U programu je sudjelovao KUD „Matija Gubec“ iz Donjeg Miholjca, koji je održao cijelovečernji koncert. Predstavili su se nastupima folklorne i tamburaške sekcije, pučke pjevačke skupine, tamburaškog orkestra sa solistima te nastupom Sandre i Roberta Kopića, bračnog para iz Podravskih Podgajaca, koji su kazivali pjesme na lokalnom govoru i pjevali uz tradicionalne instrumente. Voditeljica je folklorne skupine Ana Marinković, a voditelj tamburaša Alen Živković. Uz njih je nastupio kulinjski KUD „Ladislav Matušek“. Svi sudionici mogli su se počasti večerom koju su kuhalili organizatori. Slijedilo je druženje te noćni bal i zabava uz mohački orkestar „Glasovi“.

Dan je ostvaren uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Mjesne samouprave Kukinja. Na dijelu programa nazočili su konzul Neven Marčić i predsjednik HDS-a Ivan Gugan.

Branka Pavić Blažetin

XVI. Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj

U organizaciji Hrvatske državne samouprave i pomurske hrvatske zajednice 16. rujna u marijanskom svetištu Komar (Homokkomárom) nedaleko od Velike Kaniže održano je XVI. Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj. Pomurski vjernici u svečanoj narodnoj nošnji s domaćim su kolačima čekali drage goste iz raznih regija u kojima žive Hrvati u Mađarskoj. Hrvatsku svetu misu predvodio je generalni vikar Mostarsko-duvanjske biskupije don Nikola Menalo. Hodočašće su uveličali mnogobrojni ugledni gosti, među njima državni tajnik za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama Ureda Vlade Mađarske Miklós Soltész, zastupnik u Mađarskom parlamentu Péter Cseresnyés, izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti dr. sc. Mladen Andrić, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Drago Horvat, glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac. Pristigle vjernike pozdravili su mjesni župnik Zsolt Nikli i predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije Marija Vargović. Misno slavlje tamburom su popratili mladi pomurski tamburaši.

Ulazak u crkvu

Hrvati su uvijek bili i još su uvijek povezani s Majkom Božjom. Rado joj se obraćaju i hodočaste u razna marijanska svetišta. Jedno je od takvih svetišta i Komar (Homokkomárom), 13 kilometara udaljen od Velike Kaniže, kamo su od davnina hodočastili pomurski Hrvati. Čudotvorna slika Blažene Djevice Marije s malim Isusom, pronađena tijekom izgradnje crkve 1703. godine, i dandanas nalazi se na istom mjestu – iznad glavnog oltara. Prema kronici uzalud su je graditelji odnijeli u donju kapelicu, ona se tijekom noći vratila na mjesto. Mnogi su vjernici koji su se molili ispred čudotvorne slike uslišani i tako u mjesto hodočaste već od 18. stoljeća. Danas je to najveće zadunavsko proštenište. U starim spisima piše da je još davne 1778., kad je sagrađena crkva, grof Battány zatražio da se po potrebi mise služe

na mađarskom, hrvatskom i njemačkom jeziku. Mnogi stariji pomurski vjernici Hrvati sjećaju se kako su nekad kao djeca odlazili pješice ili konjskim zapregama na hodočašće u Komar. Nakon što je utemeljena hrvatska samouprava u Velikoj Kaniži, u dogовору с ondašnjim župnikom započete su i hrvatske mise: svake godine 13. srpnja jer se u svetištu svakog 13. u mjesecu održava hodočasnički dan radi otkupljenja grijeha. U komarskoj se crkvi nalaze i moći svetog Feliksa i grofa doktora (lijecnika siromašnih) Lászlóa Battány-Strattmanna, kojega je papa Ivan Pavao II. proglašio blaženim. Vjernici na tome mjestu mogu tražiti pomoć od Gospe, svetog Feliksa i blaženog Strattmanna.

Hrvatska samouprava Zalske županije na čelu s predsjednicom Marijom Vargović u korizmenom razdoblju započela je

organizirati i Hrvatski križni put. Nakon što je Hrvatska državna samouprava donijela odluku o organiziranju Državnog hodočašća Hrvata u Mađarskoj, upravo u tome svetištu održano je prvi put 2007. godine, a zatim zaredom u drugim hrvatskim regijama te je ponovno stiglo u Pomurje. Pomurski su se Hrvati s veseljem pripremali, a organizaciju su koordinirali Hrvatska samouprava Zalske županije i Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“ u suradnji s mjesnim hrvatskim samoupravama i udrugama. Pjevački zborovi i mladi tamburaši uvježbavali su hrvatske crkvene pjesme, članice udruga pak su

Trenutak za pjesmu

**Zdravo, Djevo,
kraljice Hrvata**

**Zdravo, Djevo, svih milosti puna,
vječnog sunca ogrnu te sjaj.
Oko čela zvjezdana ti kruna,
ispod nogu stenje pakla zmaj.**

**Rajska Djevo, kraljice Hrvata,
naša Majko, naša zoro zlata,
odanih ti srca primi dar,
primi čiste ljubavi nam žar.**

**Blažena si, jerbo sva si čista,
zmijin dah ne okuži ti grud!
Zvijezda sreće i nama da blista,
noći grijeha mrak rasprši hud!**

Vjernike je pozdravio generalni vikar Mostarsko-duvanjske biskupije don Nikola Menalo

Visoki uzvanici

pekle kolače kako bi pristigli gosti iz drugih regija kušali domaće pomurske kolače, a djeca iz dječjih vrtića i osnovnih škola uvježbavala hrvatske molitve. Tako je sve bilo spremno za doček hodočasnika na 16. državnom hodočašću. Započelo je križnim putom od postaje do postaje u podnožju brda kod crkve te se nastavilo hrvatskim misnim slavljem koje je predvodio generalni vikar Mostarsko-duvanjske biskupije don Nikola Menalo. Vikar je na početku mise zahvalio hrvatskoj zajednici iz Mađarske na pozivu i na tome što su za tu prigodu okitili crkvu, odjenuli narodnu nošnju i tamburama uveličali slavlje. Rekao je da hodočašća u marijanska svetišta izražavaju želju hodočasnika za hodočašćem s Marijom, Marijom koja je bila hodočasnica na Zemlji i pokazala svima što znači biti hodočasnik. Njoj nije bio problem otići bilo da je bila prognana bilo svojom slobodnom voljom drugom ususret i drugomu pripomoći. Na hodočašću i na svetoj misi tražimo upravo njezinu pomoć i njezin zagovor sa svim našim nakanama. U svojoj propovijedi naglasio je kako vjeru treba graditi na čvrstim temeljima. „Isus nas potiče na razmišljanje o tome kakvi smo mi graditelji i kakva je naša građevina i gdje je naš temelj, je li na sigurnom? Gdje se naše uporište nalazi? Gradimo li na čvrstom tlu? To je pitanje zbog kojeg mi dolazimo na hodočašće, zbog svega onoga što dolazi, prolazi, a da mi ostanemo čvrsti, na pravome temelju, Isusu Kristu. Jer kad Isusa slušamo, potvrđujemo njegove rečenice i stajemo na njegovu stranu, ali često nismo takvi u vlastitom životu. Često želimo izbjegći muku, ali bez muke nema ničega. Tko se nije htio mučiti dobrim temeljima, njegova je kuća kratko trajala”, naglasio je generalni

vikar te pozvao vjernike da u teškoćama uvijek mogu pronaći utjehu i pravo utočište u Bogu, kao što je on pratyo i Gospo na njezinu putu. Na hodočašću se okupilo gotovo 400 vjernika iz raznih hrvatskih regija, a najviše ih je stiglo iz Gradišća, Baranje i Pomurja.

„Mi smo se organizirali iz Baranje. Malo smo imali poteškoća jer se u našoj regiji upravo ovaj vikend održavaju mnogi drugi programi, ali ipak nas ima dosta. Veselimo se što smo ovdje. Prekrasno su nas dočekali u Pomurju, gdje smo ove godine održali i Državni vjerski kamp za mlade, i raduje me što vidim poznata lica. Mislim da mi Hrvati volimo hodočastiti za našu prošlost, a i za našu budućnost”, rekla je nakon svete mise predsjednica Odbora za vjerska pitanja Marta Barić Rónai. Hodočasnica Anica Posavac iz Pečuha također često hodočasti u razna svetišta Hrvata u Mađarskoj, ali prvi je put bila u Pomurju. „U Komaru još nisam bila, oduševljena

sam. Prekrasan je okoliš crkve, a i sama crkva s oltarskom slikom Blažene Djevice Marije s malim Isusom. Najprije smo prošli križni put. Malo smo se umorili, ali na svetoj misi duhovno smo se okrijepili, dobili dodatnu snagu. Ja sam rodom iz Novog Sela, moja mati i otac bili su Hrvati i ja to dalje nosim. Vjera mi je jako važna, roditelji su nas u to uveli i ja isto to pređem svojoj djeci jer vjera daje nadu i duševni mir. Hvala ovdašnjim Hrvatima što su nas tako lijepo primili.”

Na hrvatskoj svetoj misi vjernicima i prijestiglim gostima mjesni župnik Zsolt Nikli obratio se na hrvatskome jeziku, što je nagrađeno velikim pljeskom. Zahvalio je pomurskim Hrvatima što čuvaju svoju materinsku riječ i vjeru i izrazio nadu da takvih slavlja bude i ubuduće. Uzvišenosti hrvatskog hodočašća pridonijeli su članovi pjevačkih zborova i pomurski tamburaši iz raznih pomurskih mjesta.

Beta

Djeca iz serdahelskog dječjeg vrtića u narodnoj nošnji

CRO TOUR 2023. – Biciklijada u Podravini

25. – 27. kolovoza 2023.

Nakon dočeka sudionika 25. kolovoza u prijepodnevnim satima u Izvaru i svečanog otvorenja započela je trodnevna biciklijada. Prvoga dana vozila se sljedeća ruta: Izvar – Rasinja – Bojevo – Bobovac – Fatac (Nagyatád) (otprilike 36 km). Nakon ručka u Nagyatádu autobusom su se biciklisti prevezli u Kapuš (Kapošvar), gdje su vozili kratku rutu u središtu grada (2-3 km), potom autobusom iz Kapuša do Sigeta do parka mađarsko-turskog prijateljstva, odakle su biciklirali do sigetske Tvrđave (otprilike 3,5 km). Slijedila je večera u Sigetu, a potom su se biciklisti prevezli autobusom u Dombol, gdje su i prenoćili.

U Izvaru su ih dočekali zastupnici Hrvatske samouprave Izvara i njihovi pomagači te organizatori ovogodišnje biciklijade. Pozdravila ih je suradnica Kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ Vesna Velin, a obratili su im se i predsjednik HDS-a Ivan Gugan i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga. Na svim postajama puta u naseljima gdje djeluju hrvatske samouprave srdačno su dočekani i počašćeni vodom, pogačicama, voćem, kolačima. Kad bi zastali, uvijek bi čuli i kratku priču o kraju kroz koji bicikliraju. U Kapošvaru ih je dočekao i pozdravio i župan Šomođske županije Norbert Biró. Kod parka mađarsko-turskog prijateljstva dočekali su ih gradonačelnik Sigeta dr. Péter Vass i predsjednica Hrvatske samouprave Sigeta Regina Dudaš. Zatim su biciklima krenuli prema sigetskoj tvrđavi, gdje su uz razgledavanje poslušali i zanimljivo predavanje „kapetana“ Tvrđave Ferenca Salamona.

Sutradan, 26. kolovoza, nakon obilna doručka u Dombolu koji je priredila tamošnja Hrvatska samouprava na čelu s Ružom Sebestyén slijedila je ruta Dombol – Daranj – Barča – Tomašin – Novo Selo – Brloščić – Lukovišće – Potonja (otprilike 46 km). Ručak je bio u Barči, a večera i druženje uz glazbu u Potonji, odakle su se autobusom odvezli na noćenje u Dom-

Na putu u Šeljinu

bol. U Barči su im barčanski Hrvati skuhali ukusan ručak od ribe, a Potonjani su ih ugostili večerom. Naime, toga se dana u Potonji održavao Dan sela. U Barči su u Muzeju Drava pogledali izložbu koju je predstavio muzeolog Máté Sándor. Sudjelovali su i na misi u Potonji u povodu Dana sela Potonje. Misu je na mađarskom jeziku služio svećenik Károly Keczely, a pomogao mu je đakon Gábor Rapkai. Vesna Velin kantorirala je uz pratnju tamburaša koje je okupio Zoltán Vízvári i uz pjevanje okupljenih folkloraša (članova KUD-ova „Podravina“ i „Drava“) na hrvatskom jeziku. Zanimljivo je bilo i u Lukovišću. Zastali su kod Zavičajne kuće, gdje su ugošćeni.

Imali su priliku poslušati izlaganje o lukoviškoj Zavičajnoj kući koje je održala predsjednica tamošnje hrvatske samouprave Ruža Bunjevac. Posjetili su i lukovišku crkvu, gdje ih je Anuška Lövényi upoznala s poviješću crkve i vjerskim životom u Lukovišću. Srdačno su ih dočekali i ugostili u Brloščići, Novoseljani, Daranji te Tomašinci, zastupnici tamošnjih hrvatskih samouprava i njihovi brojni pomagači.

U nedjelju 27. kolovoza sudionici rute autobusom su se prevezli od Dombola do Martinaca. Hrvatska samouprava Martinaca i organizatori za njih su priredili bogat doručak u Cretiću. Obratila im se i predsjednica Hrvatske samouprave Mar-

Svi zajedno u Martincima prije polaska

Najmlađi sudionici došli su iz Mišljena

Dio biciklista

Glasnogovornik Jozo Solga družio se s biciklistima

tinaca Đurđa Sigečan. Slijedila je ruta Martinci – Križevci – Fok – Šeljin – Starin – Drvljanci – Martinci (otprilike 38 km). U Križevcima ih je dočekala predsjednica Hrvatske samouprave Križevaca Ruža Hum, koja im je predstavila selo i crkvu koju su također razgledali. Nakon Križevaca krenuli su prema Foku i Šeljинu. Zastupnici Hrvatske samouprave Foka dočekali su ih s mineralnom

Dragi Podravci!

U svoje osobno ime i u ime institucije zahvaljujem svima koji su na bilo koji način (pa makar i najmanjom sitnicom) pomoći da se VIII. Državna biciklijada ostvari i sudionicima dade toliko doživljaja koliko je dala. Od svega srca vam hvala!

Vesna Velin, suradnica Kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“

vodom, sokovima i pogačicama. U središtu Šeljina dočekali su ih predsjednik Hrvatske samouprave Šeljina Robert Ronta te zastupnici Gyöngyi Pavlekovics Bozó i Hena Gázsity. Priredili su im otok voća i pića za osvježenje. U Starinu su ih pak dočekali Đuso i Nandi Dudaš, koji su kratko govorili o selu. Nastavili su put prema

Organizatori su pripremili i prigodne majice

Neumorni svirci u Foku s domaćinima

Dio sudionika

Drvljancima i tamošnjem zvoniku. O Drvljancima im je predavanje održao Đuso Dudaš, a oltar je otvorio šeljinski župnik Joso Egri, koji je i blagoslovio sudionike ovogodišnjeg Cro Toura koji su se molili te uz tamburaše otpjevali „Zdravo, Djeko...“. I tako su učvršćeni krenuli prema posljednjoj postaji, Martincima. U Hrvatskom kulturnom i sportskom centru „Josip Gujaš Džuretin“ čekao ih je ručak te je tako i zatvorena ovogodišnja biciklijada Hrvatske državne samouprave, VIII. Cro Tour.

Branka Pavić Blažetin

Folklorni festival „Sunce Ohrida”

Kako donosi mrežni portal *Glas Hrvatske*, na 17. Međunarodnom folklorenom festivalu „Sunce Ohrida” u organizaciji An-sambla „Makedonka” iz Ohrida sudjelovalo je više od pet stotina sudionika iz Poljske, Turske, Rumunjske, Srbije, Makedonije, Mađarske i Hrvatske. Ovogodišnji festival započeo je mimohodom 19 folklorenih ansambala koji su sudjelovali na festivalskim događanjima, a među izvođačima bila je i Hrvatska izvorna folklorena grupa iz Budimpešte.

„Bilo je fantastično. Kad osjetimo da publika uživa i da su nas prihvatali s velikim oduševljenjem, osjećamo se izvrsno. Sve-ke je godine sve više skupina, tu je šaroli-kost nacija, ima predstavnika iz više država. Ja mislim da smo uspjeli u tome da nas zavole i upoznaju našu kulturu, kulturu Hrvata iz Mađarske”, izjavila je voditeljica

grupe Eva Išpanović, a donosi *Glas Hrvatske*. Hrvatska izvorna folklorena grupa iz Budimpešte već je treći put na ovom fe-stivalu i uvihek se rado odazivaju na poziv organizatora ako imaju sredstava za puto-vanje do Ohrida i ako mogu organizirati put i nastup. Ovoga su puta među ostalim nastupili sa svojom novom koreografi-jom, plesovima gradišćanskih Hrvata iz Mađarske. Uz nastup bilo je vremena i za izlete, tako da su članovi grupe razgledali Ohrid te posjetili i Sveti Naum.

Cilj je organizatora festivala produžiti ljeto u Ohridu, zadržati pozornost turista nastupom kvalitetnih folklorenih ansam-bala te upoznati i zblizići sudionike festi-vala. Uz Hrvatsku folklorenu izvornu grupu hrvatsku kulturu i folklor predstavlja je i KUD „Letnica“ iz Voćina.

BPP

I one vole Hrvatsku izvornu folklorenu grupu

Hrvatska izvorna folklorena grupa iz Budimpešte sudionik događanja „Tradicije u gostima“ u senandrijskom muzeju na otvorenom

Na otvorenoj pozornici

U senandrijskom etnografskom muzeju na otvorenom (mađ. skanzen) 16. rujna 2023. održana je tradicionalna godišnja pri-redba „Tradicije u gostima“ („Hagyományok vendégségben“). Na događanju je sudjelovalo 20 izvornih folklorenih skupina, među njima i Hrvatska izvorna folklorena grupa iz Budimpešte. Oko 500 sudionika, članova raznih izvornih grupa, „naselilo“ je obrtničke kuće u mujejskom naselju gdje su posjetiteljima pred-stavili tradicije svojih krajeva. „Gyöngyösi ház“, u kojoj se nalazila Hrvatska izvorna grupa, privlačio je brojne posjetitelje. Već na samom ulazu bile su izložene hrvatske narodne nošnje Hrvata iz Mađarske, ali i iz Republike Hrvatske. Uz to je priređena i poveza-na izložba fotografija s opisima nošnji. Osim kreativnih progra-ma kao što su izrada „buša“, pokladnih maski od kartona, dalma-

tinske lepeze te slaganje dukata i bisera posjetitelji su imali prilike isprobati i narodne nošnje i fotografirati se u njima, pogledati etnografske filmove te kušati hrvatske specijalitete iz ra-zličitih regija.

U sklopu programa mnoge izvorne folklorene grupe predstavile su se plesnim izvedbama na pozornici, a Hrvatskoj izvornoj folklorenoj grupi pripala je čast otplesati finale („Igraj kolo“, ples iz Gradišća) te nakon toga povesti „Össztánc“, tj. zajednički ples s publikom.

Program je ostvaren pod pokroviteljstvom Centralne uprave mađarskih zavičajnih kuća i Folklorenog saveza „Muharay Elemér“.

Kršul

U senandrijskom etnografskom muzeju

Mala stranica

„Igračka u srcu“ u Pečuhu

U sklopu VI. Forumu mladih pripadnika hrvatskih manjina, koji se u organizaciji Hrvatske matice iseljenika i Ureda Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj održao od 1. do 3. rujna 2023. u Pečuhu, 1. rujna održan je multimedijski projekt „Igračka u srcu“ inspiriran hrvatskom tradicijskom kulturom i namijenjen djeci.

Program je održan u suradnji HMI-ja i Hrvatske škole „Miroslav Krleža“. Projekt „Igračka u srcu“ multimedijiska je izložba likovnih, fotografskih, video i literarnih pobjedničkih radova djece i mladih iz hrvatskih zajednica u svijetu te likovna i dramska radionica za djecu s motivima igračke inspirirana hrvatskom tradicijskom baštinom. Prigodnim riječima nazočnima se obratila zamjenica ravnateljice škole Rita Magyar. Sudionike radionica i sve nazočne pozdravili su predsjednik HDS-a Ivan Gugan, koji je i otvorio prigodnu izložbu Igračka u srcu“, zatim zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika Ivan Tepeš i rukovoditeljica Odjela za obrazovanje i znanost Hrvatske matice iseljenika Lada Kanajet Šimić kao i voditelji radionica. Slijedio je rad po radionicama i skupinama u kojima su sudjelovali učenici sedmih razreda škole Miroslava Krleže.

Radionice su vodile Matičine suradnice Tajana Brnić, likovna pedagoginja iz OŠ Slavka Kolara iz Kravarskog, te Grozdana Lajić Horvat, dramska pedagoginja iz Dramskog učilišta Zagrebačkog kazališta mladih. Tema likovne radionice bila je izrada igračke s motivima hrvatske tradicijske baštine. Prema vlastitom izboru djece su izradivala vjetrenjaču, konja, zrakoplov ili automobil. U dramskoj su radionicama igranjem dramskih igara došli do malih scenskih uprizorenja na temu izložbe.

Ovaj multimedijski program međunarodne kulturne suradnje od 2018. godine provode Hrvatska matica iseljenika, Hrvatska škola Boston (SAD) i Zaklada hrvatskih studija Sydney (Australija) s hrvatskim školama, katoličkim misijama, društvima i

udrugama te drugim relevantnim institucijama izvan Republike Hrvatske radi poticanja i razvoja kreativnosti djece i mladih uz učenje i promociju hrvatske tradicijske kulture, njegovanje hrvatskoga jezika, povezivanje i umrežavanje te povezivanje s domovinom Hrvatskom. U natječaju koji se provodi od ožujka do rujna 2018. sudjelovalo je više od dvije stotine djece i četrdesetak mentora iz Australije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Italije, SAD-a, Srbije, Švedske i Njemačke.

Rezultati natječaja (djeci likovni, multimedijski, fotografski i literarni radovi) čine postav putujuće izložbe koja prikazuje krug stvaranja od tradicije do današnje interpretacije dječjim stvaralaštvom. Osim izložbe program obuhvaća likovnu i

dramsku radionicu s motivima igračke inspiriranu hrvatskom tradicijskom baštinom te namijenjenu djeci i mladima.

Predstavljanje projekta u Pečuhu organizatori ocjenjuju uspješnim. Na radionicama, u duhu današnje mobilnosti, pokazano je kako je moguće igrom i stvaralaštvom učiti o hrvatskoj tradicijskoj kulturi te na taj način njegovati i čuvati hrvatski identitet izvan domovine.

BPB
Foto: TŠŠ

Izložba jelovnika iz zbirke Đuse Dudaša

U sklopu događanja koja su prethodila XXV. Danima grada Šibenika 3. kolovoza u mjesnom Domu kulture otvorena je „Izložba jelovnika iz zbirke Đuse Dudaša“. Ta izložba bila je zanimljivo putovanje u nekadašnji svijet gastronomije i restoranskih ponuda. Što se moglo naručiti, gdje i koliko je jelo stajalo? Na sve to odgovor nam daju izloženi jelovnici, njih više od 300, koji se mogu razgledati do kraja kolovoza. Štoviše, glas vlasnika zbirke Đuse Dudaša koji je zvučna pozadina izložbe upoznaje nas s načinom na koji su ovi jelovnici, skupljeni sa svih strana svijeta, dospjeli u njegovu zbirku.

Istoga dana, 3. kolovoza, u mjesnom Domu kulture otvorena je obnovljena stalna izložba koja prikazuje život i rad Géze Kissu. Izložbu je otvorila Valéria Varga Pál.

Branka Pavić Blažetin

Prva prikgranična „Tamburica uz oganj“

Dana 29. srpnja se je dugoljetna serija ljetnih tamburaških večerova „Tamburica uz oganj“ po prvi put ganula prik granice, i to u Ugarsku. U gradičansko-hrvatskom selu Gornji Četar su pokrenuli pokus ovakove priredbe izvan Austrije. Nastupili su tamburaši i tamburašice Stinjčkoga kola u organizaciji Hrvatske samouprave Gornji Četar.

Inicijativu za to je imao Dominik Talijan, sekretar Hrvatskoga kulturnoga društva na jugu. On je sklopio prvi kontakt, je rekao Talijan. Na jugu su jur pred nekolikimi ljeti počeli seriju Tamburicu uz oganj. Zano si je mislio da bi sada mogli i prik granice projti s priredbom, je rekao Talijan. Odgovorni od Gornjega Četara su veljek bili zainteresirani.

U Gornjem Četaru već nimaju folklorno društvo, tako da bi priredba mogla dati impuls za utemeljenje. Vidi se u različni seli u ki se organizira priredba, da ljudi to uživaju i je doživljaj nastupati, misli Talijan.

Priredba bi se mogla proširiti i na druga sela

Hrvatski jezik je još živ u selu. Vidljiv je s jedne strani na dvojezičnoj topografiji, ali i ljudi se medusobno još pominju po hrvatsku, je rekao Talijan. On bi si mogao predstaviti da bi i druga

hrvatska sela Ugarske mogli uključiti u ovo kolo priredab. Tako bi mogli čutiti i cijelu skupčinu, ovako Talijan završno.

Kolo priredab pod geslom „Tamburica uz oganj“ Hrvatsko kulturno društvo ljetos priređuje po 24. put. Lani je bilanca priredab bila uspješna. Za vreme pandemije 2020. ljeta su neke priredba takaj mogli održati.

Izvor: volksgruppen.orf.at

OSIJEK – U organizaciji Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema, Hrvatskog knjižničarskog društva – Komisije za zavičajne zbirke te Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek 21. rujna u Osijeku je na Filozofskom fakultetu održan okrugli stol „Zavičajni fondovi i zbirke u knjižnicama panonskog prostora“. Među sudionicima V. okruglog stola bili su knjižničari i istraživači zavičajne baštine iz Mađarske, Slovenije, Hrvatske i Srbije, a na izlaganjima je predstavljeno bogatstvo i važnost zavičajnih fondova u različitim vrtstama knjižnica. Jednako su tako bile vidljive brojne poveznice u prošlosti i u budućim zajedničkim projektima. U sekciji „Riznice zavičaja“ izlaganje je imao suradnik Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj dr. sc. Silvestar Balić. Govorio je o početcima tiskarstva u Pečuhu i njegovim hrvatskim poveznicama. Na skupu je sudjelovalo tridesetak izlagača.

BUDIMPEŠTA – U Budimpešti, u popularnom izletištu „Normafa“, 9. rujna 2023. održano je 14. tradicionalno trčanje stubama Elizabetina tornja, koji je visok 23,5 m i ujedno je najviša točka u Budimpešti (526 m). Među natjecateljima svih dobnih skupina iz raznih država bila je i Martina Poljak, treća tajnica u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Mađarskoj, a 14. godinu uzastopno pobijedio je pripadnik hrvatske manjine u Mađarskoj Marko Hirling, sin lokalne djelatnice hrvatskog veleposlanstva Katalin Bencsik.

Izvor: mvep.gov.hr

BUDIMPEŠTA – Na višednevnom vinskom festivalu koji se početkom rujna održavao u Budafoku pod nazivom „Budafoki Pezsgő és Bor fesztivál“ 2. rujna na otvorenoj pozornici nastupila je i Plesna skupina „Igraj kolo“ iz Erda.

József Tolnai proslavio 80. rođendan

József Tolnai na Skupštini SHM-a u Dombovaru

József Tolnai rođen je u Mosonmagyaróváru (Starom Gradu) 16. srpnja 1943. Roditelji su mu bili Hrvati iz Kemlje, u kojoj je proveo djetinjstvo i završio osnovnu školu. Svoju obitelj zasnovao je u Mosonmagyaróváru, gdje i danas živi.

Kad je 2002. utemeljena Hrvatska samouprava Staroga Grada, József Tolnai u samoj pripremi iniciranja i formiranja te okupljanja Hrvata u gradu odigrao je veliku ulogu. Godine 2004. utemeljio je hrvatsku udrugu „Grádistye“ u Starom Gradu. Neumorno obavlja administrativne i organizacijske aktivnosti, a članstvo udruge jednoglasno ga je izabralo za predsjednika Udruge.

Kad je 2006. godine József Frank dao ostavku na mjesto predsjednika Hrvatske samouprave Staroga Grada, József Tolnai preuzima dužnost predsjednika odlukom zastupnika samouprave. Kao predsjednik čini sve za dobro i uzorno funkcioniranje samouprave.

Zaslužan je za organizaciju tečajeva hrvatskog jezika za odrasle, utemeljenje tamburaškog sastava, osnivanje Pjevačkog zbora Hrvata Staroga Grada (koji se ponosi zlatnom kvalifikacijom). József

Tolnai smatrao je i smatra važnim povezivanje i održavanje veza s matičnom domovinom Hrvatskom i Hrvatima izvan granica Mađarske.

Neumorno radi na očuvanju hrvatske tradicije. Svojim entuzijazmom i energijom spaja Hrvate koji žive u Starom Gradu i šire te čini mnogo za stvaranje zajednice koja poštuje i čuva svoju prošlost i običaje, jezik...

Uz njegovo se ime veže jedna od najistaknutijih priredaba u Starom Gradu, Hrvatski advent, koji organizira tamošnja Hrvatska samouprava. Organizira sudjelovanje na državnom hodočašću i državnim priredbama Hrvata u Mađarskoj.

Trenutačno je zastupnik i potpredsjednik Hrvatske samouprave Jursko-mošonsko-šopronske županije, dugogodišnji član Društva gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj i član Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

Hrvatski dan u Sambotelu

Udruga Hrvata grada Sambotela i Hrvatska samouprava grada Sambotela pod pokroviteljstvom gradonačelnika Sambotela dr. Andrása Neménya 15. srpnja na prostoru za priredbe sambotelskog glavnog gradskog trga priredile su Hrvatski dan.

U Franjevačkoj crkvi sv. Elizabete služena je sveta misa na hrvatskom jeziku koju je slavio umirovljeni farnik dr. Antun Kolić uz pjevanje sambotelskog pjevačkog zbora „Sveta Cecilia“. Nakon svete mise sudionici su se na čelu s dogradonačelnikom Sambotela Somom Horváthom i savjetnikom Ákosem Némethom uputili prema glavnom gradskom trgu, gdje se odvijao središnji program dana. Okupljenima su se obratili predsjednik Udruge Hrvata grada Sambotela i Hrvatske samouprave grada Sambotela Franci Jurašić (Ferenc Jurásits), glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić te dogradonačelnik Sambotela Soma Horváth. Horváth je u svojem govoru citirao izreku Pétera Kornisa: „Zajednica je ondje gdje jedan čovjek grli drugoga“ („Közösségek az, ahol az egyik ember átöleli a másikat“). Goste i uzvanike pozdravila je u ime organizatora ravnateljica Hrvatskog vrtića i škole „Mate Meršić Miloradć“ Edita Horváth Pauković dok su ih

kroz program vodile Fanni Ambrus i Vivien Huszár, učenice 7. razreda.

U kulturnom programu na glavnom trgu sudjelovala su djeca hrvatskog vrtića i škole „Mate Meršić Miloradć“, koju su uvježbali Edita Horváth Pauković i Rajmund Filipović, mješoviti zbor „Đurđice“ iz Sambotela, veselo društvo koje uvježbava Zsuzsanna Fasching. Članovi zbora nedavno su sudjelovali na državnom natjecanju „Tko što zna“ i dobili zlatnu kvalifikaciju. Sambotelski tamburaški orkestar „Guslice“ vježba s Rajmundom Filipovićem, a svoje su znanje pokazali i ovog puta. Mješoviti zbor „Danica“ iz Bika nastupio je uz harmonikašu pratnju Jánosa Virágha, koji i vodi zbor. Sambotelski plesači „Senior“, koji su

nedavno na državnoj smotri osvojili zlatnu kvalifikaciju, i ovog su puta pokazali svoje umijeće. Njih vodi Petar Škrapić. Pod vodstvom Ane Jušić nastupio je pjevački zbor „Slavuj“ iz Hrvatskih Šica. Kao posljednji nastupili su plesači i svirači HKD „Gradisće“ iz Petra Sela. Društvo je 2022. proslavilo svoju 70. obljetnicu. Voditelj je HKD-a „Gradisće“ Petar Škrapić.

Na kraju programa svi sudionici Hrvatskog dana zajedno su otpjevali pjesmu „Kad budu cvale đurdice“. U večernjim satima, sve do ponoći, slijedila je zabava za koju su se brinuli petrovoselski orkestri „Koprive“ i „Pinka Band“.

BPB

Foto: organizatori

Brojni izvođači na pozornici

Panonski tamburaški orkestar

Glazbeni festival „Zlatne žice Slavonije“ u Požegi bio je i ostao jedan od najposjećenijih među festivalima koji njeguju kulturno-glazbenu baštinu. Očuvanjem tradicijske, posebno tamburaške glazbe, u svojih više od pet desetljeća postojanja dokazao je da uspješno živi s vremenom i svojim gradom Požegom. Na festivalu je 4. rujna nastupio i Panonski tamburaški orkestar iz Pečuha s glazbenikom Jerryjem Grcevичem. Imali su nastup završnog dana festivala „Zlatne žice Slavonije“, uoči večeri novih tamburaških pjesama, na drugom susretu tamburaških orkestara pod nazivom „Tambura nas spaja“. Na susretu su se predstavila tri tamburaška orkestra i jedan vokalni ansambl: „Panonski tamburaški orkestar“ iz Pečuha s Jerryjem Grcevичem, zatim Tamburaški orkestar HGU „Festival bunjevački pišama“ iz Subotice, Tamburaški orkestar tamburaškog društva „Ferdo Livadić“ iz Samobora te Vokalni ansambl „Samoborke“ iz Samobora.

U sklopu programa Miholjačkog ljeta i proslave Dana grada Donjeg Miholjca 24. rujna Panonski tamburaški orkestar nastupio je u Donjem Miholjcu održavši samostalan koncert u Perivoju Prandau i Mailath.

BPB

PEČUH – U Hrvatskom kazalištu Pečuh 22. rujna gostovalo je Gradsko kazalište „Jozu Ivakiću“ iz Vinkovca s predstavom Sławomira Mrožeka „Emigranti“ u prijevodu, adaptaciji i režiji Jasmina Novljakovića. Jedna je to od najvažnijih poljskih komedija poslijeratnog razdoblja. Dva stranca iz nedefinirane zemlje žive zajedno u podrumu u nepoznatom gradu u zapadnoj Europi. Otuđeni intelektualac AA odlučio je emigrirati iz političkih razloga, dok je njegov sustanar, „seljak radnik“ XX, otisao samo zaraditi novac. Osuđeni su na vlastito društvo, a njihova se simbioza temelji na međusobnoj ovisnosti: XX materijalno koristi AA, dok ovaj tvrdi da svojeg suputnika koristi za proučavanje robovskog mentaliteta svojih sunarodnjaka. AA, i sam frustriran i pasivan, superioran je u odnosu na nižu klasu, početnike, čija je jedina svrha života poboljšati vlastitu egzistenciju. U tim uvjetima bilateralni sukobi i antagonizmi poprimaju iznimnu oštrinu. U širem smislu, sukob između AA i XX tiče se jednog od najvažnijih problema u poslijeratnoj Poljskoj – jaza između inteligencije i radnika. U finalu se sintetiziraju vrijednosti obiju društvenih skupina, najavljujući prevladavanje nastalih prepreka. U predstavi igraju Vladimir Andrić i Vedran Dakić.

BPB

1. SUSRET HRVATSKE NACIONALNE MANJINE I HRVATA IZVAN DOMOVINE

NOVALJA, OTOK PAG, 6. – 8. LISTOPADA 2023.

Hrvatskoj javnosti predstavlja se hrvatska manjina iz Mađarske

PETAK, 6. LISTOPADA 2023.

Hotel Olea, Novalja

19:00 Pozdravna riječ domaćina i organizatora
19:15 Predstavljanje monografije „Kratak povijest Hrvata u Mađarskoj“**SUBOTA, 7. LISTOPADA 2023.**

Centar za kulturu Grada Novalje, Škopaljova 24

10:00 Svečano otvorenje 1. Susreta hrvatske nacionalne manjine i Hrvata izvan Domovine
10:15 Projekcija promotivnoga filma o Hrvatima u Mađarskoj (Croatia)
10:30 Uvod u okrugli stol
11:00 Okrugli stol: Izazovi i perspektive hrvatske manjine u Mađarskoj

Trg Ruža vjetrova

17:00 Gastro okusi Hrvata iz Mađarske
19:00 Kulturno-umjetnički programi i predstavljanje organizacija hrvatske manjine u Mađarskoj**Sudionici iz Mađarske**Hrvatska državna samouprava
Glasnogovornik Jozo Sola
Udruga Savez Hrvata u Mađarskoj
Neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“, Budimpešta
Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Pečuh
Zbirka sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, Prisika
Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetić“, Serdahle
KUD „Podravina“ i KUD „Drava“, Barča, Lukoviće
Ženski pjevački zbor „Korjeni“, Martinci
Tamburaški sastav „Misija“, Pečuh**NEDJELJA, 8. LISTOPADA 2023.**

Crkva sv. Katarine

10:30 Misa za Domovinu – Tamburaška misa

Organizatori: Institut za migracije i narodnosti, Grad Novalja, Hrvatska državna samouprava

Pokroviteljstvo: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske

Suprovoditeljstvo: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

